

Теоретическая часть простым и понятным способом показывает череду удивительных превращений – от древних маленьких одноклеточных существ до современных животных. Цель игры – познакомить детей с эволюционной теорией происхождения млекопитающих. Здесь же дети смогут познакомиться с основными систематическими группами животных – одноклеточными, червями, рыбами, земноводными, пресмыкающимися и млекопитающими – на примере отдельных, в большинстве своем знакомых им представителей. Для проведения сказки-игры необходимо изготовить из цветной бумаги комплект наглядных материалов, состоящих из шести наборов деталей: амеба, червь, рыба, лягушка, ящерица, мышь. Туловище «червя» в процессе игры используется для построения животных последующих ступеней эволюции, и это позволяет ребенку лучше осознать родство и единство происхождения животных. При изготовлении деталей следует обратить внимание на то, чтобы совпадали форма и размер передней лапы лягушки и ящерицы, а также голова (за исключением шеи).

Во второй части этой сказки-игры можно предложить детям танцевальные импровизации на темы: «Рыбки плавают», «Лягушата прыгают», «Мама - мышь и ее мышата».

В сказке-игре можно совместить обе части: инсценировать превращения одного вида в другой при помощи движений под специально подобранную музыку.

Как видно из описания, подобные сказки-игры также способствуют общему, физическому и музыкальному развитию детей в детском дошкольном учреждении. (3).

Владение навыками ритмики важно для всех детей, независимо от уровня их общего и музыкального развития. Особое значение ритмика имеет для детей с задержкой или патологией в развитии, т.к. двигательные упражнения тренируют в первую очередь мозг, подвижность нервных процессов (данная точка зрения подтверждена исследованиями Н.А.Бернштейна, И. М.Сеченова, В.М.Бехтерева, Э.Ж.Далькроза и др.).

Методика обучения детей ритмике разнообразна и вариативна. В процессе ее реализации педагог руководствуется целевой установкой о воспитании у детей чувства соответствия музыки и движения. Процесс формирования и развития у детей музыкально-ритмических движений должен быть привлекательным, игровым и творческим, тогда дети будут осваивать разнообразные движения легко, непринужденно и естественно.

ЛИТЕРАТУРА

1. Радынова О.П. и др. Музыкальное воспитание дошкольников. – М., 1994. – С.107.
2. Дошкольное образование. № 17.
3. Дошкольное образование № 3.

ОҚУ ҮРДІСІНДЕГІ ДЕНСАУЛЫҚТЫ САҚТАУ ТЕНОЛОГИЯЛАРЫН ОҚЫТУДА ПСИХОЛОГИЯ–ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРДІ ҚОЛДАНУ

Догабаева Ж.Т.

«Қостанай қаласы әкімдігінің білім бөлімінің №24 «А» бастауыш қазақ мектебі» ММ

«Адам ұрпағымен мың жасайды» – дейді халқымыз. Ұрпақ жалғастығымен адамзат баласы мың емес миллиондаған жылдар жасап келеді. Жақсылыққа бастайтын жарық жұлдыз – оқу. Надан жұрттың күні - қараң, келешегі – тұман, – деп М. Дулатов айтқандай, болашағымыздың тірегі - білімді ұрпақ.

Қазақстан біртіндеп халықаралық білім беру кеңістігіне кірігуде, бұл жоғары білім беру жүйесін реформалаудың түйінді бағыттарын нақтылайды. Тез өзгеретін технологиялар заманында оның басты ұстанымы – «өмір бойы білім алу», адамның сапалы кәсіби және ғылыми дайындығы, өз бетінше іздене білуі және өзін - өзі жетілдіре қабілеттілігі. Мұның барлығы ұстаздар тарапынан тиісті құрылымдық қайта құруды, сондай - ақ алдыңғы қатарлы әлемдік беталысқа сәйкес болу мақсатында білім беру жүйесін жетілдіруді, білім берудің мәнін ғана емес, сонымен қатар оқыту нысандарын да басқа қырынан қарастыруды талап етеді.

Қазір республика оқу орындары, педагогикалық ұжымдар өздерінің қалауына сәйкес кез - келген үлгі бойынша қызмет етуге мүмкіндік алды. Бұл бағытта білім берудің әр түрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибе негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар. Сондықтан әр түрлі оқыту технологияларын оқу мазмұны мен оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор. Сондықтан, ұстаз- мұғалімдер қауымының алдына өте үлкен міндет жүктелді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 37-бабында былай делінген: «Білім беру ұйымдарында оқу-тәрбиес үрдісі білім алушылардың, тәрбиеленушілердің денсаулығын ескере отырып, жүзеге асырылады. Білім беру ұйымдарында білім алушылардың, тәрбиеленушілердің ауруына жол бермеу, денсаулығын нығайту, дене бітімін жетілдіру, салауатты өмір салтын ынталандыру жөніндегі қажетті шаралардың орындалуы қамтамасыз етіледі» Осы бапқа сәйкес бірінші орынға оқу үрдісіндегі денсаулықты сақтау психология-педагогикалық негіздерін қолдану барысында сапалы білім беру қойып отыр.

Оның өлшемі тек сауаттылық деңгейімен (жазу, оқу, есептеу) өлшенбейді, оның критерийі- функционалдық сауаттылық.

I. Бұл проблемаларды шешуге ең бірінші оқу үрдісіндегі психология-педагогикалық негіздерін қолдану барысында балалардың жас ерекшеліктерін бақылау. Белгілі кезеңдерге бөлінуі. Белгілі бір шақтың кезіңге тән анатомиялық-физиологиялық және психологиялық ерекшеліктерді әдетте жас ерекшеліктері деп атайды. Сондықтан педагогика және психология балалардың жас ерекшеліктеріндегі ширақтықты, өзгерімпаздықты айқындайды, тәрбиеленушінің және қоршаған ортамен жасайтын қарым-қатынастар жүйесіне тәуелді болатынын атап көрсетеді. Балалардың өсіп-жетілуінің бір сатысынан екіншісіне көшуі кездейсоқ емес. Әр жастағы кезеңге психологиялық ерекшеліктердің ұштасуын жиі байқауға болады.

Сана-сезімнің, дене күш-қуаттарының дамуы адамдардың жас ерекшеліктеріне байланысты. Баланың жасы өскен сайын бойлары өсіп, денелері тұлғанып, ақыл-саналары дамып, білімдері тереңдей бастайды балалардың жас ерекшелігін есепке алу, оқыту мен тәрбие жүйесіндегі негізгі принциптердің бірі.

Тәрбие ісінде балалардың жас ерекшеліктерін отыру қажеттігін педагогика ғылымы ерте кезде-ақ көрсеткен еді. Ал белгілі педагогтер Я.Коменский, Ж.Руссо тәрбие беру кезінде бала табиғатын, оның қабылдау, ойлау ерекшеліктерін еске алып отыруға үндеген болатын. Қазіргі педагогика және психология ғылымдары балалар мен жеткіншектердің дамуындағы биологиялық фактордың рөлін айрықша көрсетеді.

Педагогика ғылымы жас ерекшеліктерін анықтауға баланың дамуын үнемі қозғалыс үрдісі ретінде қарастыра отырып, бұл қозғалыстан сан жағынан жинақталу, ал сапа жағынан елеулі өзгерістер болатынын алға тартады. Мәселеге бұлайша қарау балалардың дене және психикалық дамуының бірқатар кезеңдерін белгілеуге мүмкіндік береді. Осының негізінде мектеп жасындағы балалар мен жасөспірімдердің өсіп-жетілуін мынадай кезеңдерге бөлу қабылданды:

1. Төменгі сынып шағындағы кезең
2. Негізгі мектеп шағындағы жеткіншектік кезең
3. Орта мектеп шағындағы жасөспірімдік кезең

II. Бұл проблемаларды шешуге жаңа технологиялардың атқаратын орны бөлек. Болашақта өркениетті елдердің жоғары технологиясын меңгерту, дүниежүзілік білім кеңістігіне шығу- бүгінгі күннің мақсаты, оқытудың қазіргі жаңа технологияларын меңгеру және оны тіл үйренушілердің психологиялық жас ерекшеліктеріне сай келтіріп, сабақ үрдісіне ендіру мол ізденушіліктеріне сай талап етеді. Ұстаз әрбір сабағын мазмұнды құрып, жаңа технологиямен сабақ отырса, тіл үйренушілердің терең әрі тиянақты білім алуына жол ашады. Сонымен қатар тұлға аралық қатынастар психологиялық үйлесімділікті де ескере отыру жөн.

Үйлесімділіктің төрт түрін кездестіруге болады:

1. дене
2. психологиялық- физиологиялық
3. әлеуметтік-психологиялық
4. әлеуметтік-идеологиялық

Психикалық – физиологиялық үйлесімділіктің негізін анализаторлықжүйелерінің ерекшеліктері, сонымен қатар темпераменттің қасиеттері жатады.

Әлеуметтік – психологиялық үйлесімділік – әлеуметтік рөлдерді жемісті орындауға көмектесетін тұлғалық қасиеттері тән адамдардың өзара қарым- қатынасы болып табылады.

Әлеуметтік – идеологиялық үйлесімділік негіздегі үйлесімділік негіздегі үйлесімдік басқа үйлесімділіктердің түрлеріне қарағанда бірден – бір жоғары деңгейде.

Оқыту барысында адамның психикалық дамуына, ақыл – ойының қалыптасуына ерекше назар аудару дамыта оқыту хүйесін негіздейтін бірқатар тұжырымдамалардың пайда болуына алып келді.

Оқытудың объективті заңдылықтары мен принциптерін зерттей келе, Л.В.Занков бастауыш сынып оқушыларының жалпы психикалық дамуын қамтамасыз ететін принциптерді анықтады.

Психология ғылымы тұрғысынан алғанда, оқу үрдісінде тұлға тәжірибесіне қатысты сыртқы нәрселердің оның ішкі қасиеттеріне айналуы болып табылатын білімдерді меңгеру жүреді. Іс – әрекеттің психологиялық теориясы психикалық, яғни ішкі іс – әрекет – ол материалдық, яғни сыртқы іс – әрекеттің нәтижесі деп тұжырымдайды.

Қазіргі кезде педагогикалық технология ұғымы біздің педагогикалық лексиконымызға берік енді. Дегенмен, оның мән – мағынасы туралы пікірлер сан алуан. Түсіндірмелі сөздікте: «Технология – бұл қандай да болсын істегі, шеберліктегі, өнердігі амалдардың жиынтығы» деп берілсе, Б. Т. Лихачев педагогикалық технологияны оқу процесіне белгілі бір мақсат көздей әсер ететін педагогикалық ықпал деп есептейді. Ал, технологиялық үрдісті нақты педагогикалық нәтижеге жетелейтін бірліктердің (өлшемдердің) белгілі бір жүйесі ретінде көрсетеді.

Бүгінгі таңда П.М. Эрдниевтің дидактикалық бірліктерді шоғырландыру технологиясы, Д.Б.Эльконин мен В.В. Давыдовтың дамыта оқыту технологиясы, В.Ф.Шаталовтың оқу материалдарының белгі және сызба үлгілері негізінде қарқынды оқыту технологиясы, М. Чошановтың проблемалық модульды оқыту технологиясы, П.И. Третьковтың, К.Вазина-ның модульды оқыту т.т.к. технологиясы, В.М. Монаховтың, В.П. Беспальконың және басқа көптеген ғалымдардың технологиялары кеңінен танымал.

Қазақстанда Ж. А. Қараевтың, Н. Оразақынованың, т.б ғалымдардың оқыту технологиялары белсенді түрде қолданылуда.

Орыс психологтары Д.Б. Эльконин мен В.В. Давыдовтың бірлесе жасаған «Дамыта оқыту жүйесі» жоғары деңгейдегі қиындықта оқыту; теориялық білімінің жетекші рөлі; оқу материалын жеделдете оқыту; оқу үрдісін оқушының сезінуі; Барлық оқушылардың дамуы үшін жүйелі жұмыс істеу тәрізді ұстанымдарды басшылыққа алады.

Д.Б.Эльконин мен В.В. Давыдовтың зерттеулері оқу әрекеттері және оның субъектісін қалыптастыруға бағытталған. Аталған технология оқушыларды бағдарлама бойынша тапсырманы орындай білуге, берілген тапсырманы жаттап алуға емес, оның мазмұны мен мағынасына мән беруге үйретуді көздейді. Тапсырманы мұғаліммен бірігіп орындауға, бір – бірімен пікір алысуға, бірлесіп қорытындылап, бағалай білуге дағдыландыруды мақсат етеді. Баланың өз бетімен ізденуіне жол көрсетеді.

Д.Б.Эльконин мен В.В. Давыдовтың «Дамыта оқыту жүйесінің» негізінде «бала мұғалімнің оқыту әрекетінің объектісі емес, оқудың өзін-өзі өзгерте алатын субъектісі болады» деген қағида жатыр. Субъектісі болу дегеніміз – ол өзін –өзі өзгертуге қажеттілік болу және оған оқу арқылы қол жеткізу. Яғни оқығысы келу, оқуды ұнату және оқи алу. Бұл жерде білімді игеру, іскерліктері мен дағдыларының қажеттіліктері жоққа шығарылмайды, алайда тек мақсат ретінде емес, оқушыны дамытудың өзіндік құралы ретінде ғана қарастырылады.

Л.В. Занков жүйесінің басты міндеті – баланың жалпы психикасын дамыту еді. Оған ақыл, ой, ерік-жігер, сезім енді. Осыларды дамыту білім, іскерлік дағдыларды түсініп, есте сақтаудың сенімді негізі деп саналады. Оның түсінігінде бала өзінің қызығатын нәрсесі, талап-тілегі бар, мектепке тек білім алу үшін ғана емес – бақытты өмір сүру үшін келетін жеке тұлға. Олай болса, мақсат – баланың барлық адамдық қасиеттерін дамыту. Ең маңыздысы, бала бойындағы жағымды сезімдерді жоғалтып алмау. Сондықтан дамыта оқытуды қолданған мұғалім оқушыдан бағдарламадан тыс оқыған кітабынан түсінгенін сұрайды. Себебі Л.В. Занков түсінігінде бала өзінің білетін басқаларға жеткізіп үйренеді.

Бұл міндетті орындау мектеп ұжымынан жаңаша педагогикалық көзқарасты, жаңаша оқытуды, денсаулығын аялай отырып баланың дамуына ықпал ететін оқыту әрекетін ұйымдастыруды талап етеді. Әрине, бұл міндетті жүзеге асыру үшін кәсіби шеберлігін шыңдаудан шаршамайтын, ұстаздықтан жалықпайтын, жаңалықтан шошымайтын, танымгер, өз ісіне құштар мұғалім қажет. Осы қажеттіліктер мектептің әдістемелік жұмысын қайта қарауға, оқыту үрдісіне денсаулық сақтау технологияларын енгізу мәселелері төңірегінде мектеп мұғалімдерінің кәсіби біліктілігін көтеру жұмысын ұйымдастыруға себепші болды. Оқу жоспарында өзгерістер енгізілді. Мектеп психологі сыныптардағы оқыту үрдісіне араласып, мұғалім, оқушы әрекетіне терең талдаулар жүргізуі қажет.

Оқушылардың денсаулық жағдайына әсер ететін факторларға зерттеулер жүргізіледі. Оған әсер ететін төрт кешенді проблемалар жиынтығы анықталды.

- Біріншіден, жаңа жағдайға (әлеуметтік ортаны ауыстыру), Жаңа іс-әрекетке (ойыннан оқу еңбегіне ауысу) бейімделу.

- Екіншіден, оқу үрдісінің талаптарына икемделу. Әлеуметтік ортадан түсетін қысым (ата-ана, сыныптасы, мұғалім) неғұрлым жоғары болса, соғұрлым білім алу қажеттілігін және қоғамның дамуын сезіну күшті жүреді. Өйткені елімізде сапалы білім мемлекеттік жүйенің бірінші әлеуметтік тапсырысы болып табылады.

- Үшіншіден, «қоғамды технологиялау» оқу бағдарламаларын қиындату, оқытуды компьютерлендіру, мектеп оқушыларының білім көлемін ұлғайту.

Сабақта денсаулықты сақтауға қатысты технологияны пайдалану- оқу- тәрбие үрдісінің тиімділігін арттырудың кепілі. Оқыту мен тәрбиелеудің негізгі үш буынын айтатын болсақ: 1). авторитарлық(оқушылар белгілі нысан ретінде саналады) 2) жекелендірген, мұнда оқушының жеке қасиетіне көбірек көңіл бөлінеді. 3) жеке басқа бағытталған (жеке оқушының іскерлігіне сәйкес.)

Оқушының психологиялық денсаулығын нығайту үшін мыналарды есте ұстаған жөн:

- сабақ үстінде қолайлы психологиялық көңіл-күй тудыру;

- оқушылардың әрекетін әділ және дұрыс бағалау;

- өзара сыйластық;

- мұғалімнің теріс эмоциясын көрсетпеуі;

- оқушыларға кері әсер болдыртпау;

- нашар оқушымен жұмыста олардың өздері жазған тірек конспект дәптерлерін пайдалануға рұқсат беру.

- психофизикалық сергіту сәттерін өткізу;

- жеке шығармашылығын дамытатын әдістерді пайдалану;

- әрекеттерді таңдай білу;

- еркін әңгімелесу.

Осыған орай, қолданылатын оқыту технологиясына сабақтың сәйкестігін іске асыруға және оның тиімділігі мен сапасын арттыруға ықпал ететін педагогика ғылымы мен тәжірибеде белгілі нұсқауларды топтастырылған түрде ұсынамыз:

- сәйкес педагогикалық технологияларды пайдалану;

- үй тапсырмасын дифференциалдау міндеттілігі;

- деңгейлік тапсырмалары бар оқу құралдары мен үлестірімелік карточкаларды , электрондық құралдарды тиімді пайдалану;

- оқушылардың жекелей жұмыстарын, іскерлік әрекетінің тездігін есепке ала отырып сабақ қиындығына байланысты негізгі мәселені нақтылай бөліп көрсету.

Дені сау бала оқу үрдісіне белсенді, әрдайым жайдары көңіл күйі жоғары жүреді. Сондықтан да мектептің негізгі міндеті – әр оқушының денсаулығына нұқсан келтірмей, нығайта отырып, оқуға құштарлығын ояту, әрбір баланың өзіндік ерекшелігін ескере отырып, жақсы қасиеттерді дамыту.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Досмагамбетова Б.М.
Начальная школа №5 «А»

Завершение двадцатого и начало нового столетия одной из центральных проблем общественного развития обозначило проблему сохранения здорового подрастающего поколения, подготовки детей, подростков и молодёжи к полноценной самостоятельной жизни. Уклад жизни современного общества резко отличается большой динамичностью, напряжённостью, резким возрастанием объёма информации. Организм человека не в состоянии самостоятельно меняться так же быстро, подстраиваться под нужный ритм. Выраженный дисбаланс нагрузок усиливает дезадаптацию к ним. Малоподвижный образ жизни дополняется умственными и нервно-психическими перегрузками. Явное противоречие общественно-государственной потребности в формировании здорового поколения и современных условий труда и жизни указывает на необходимость ориентации системы образования на сохранение и развитие здоровья, установки на здоровый образ жизни школьников. Однако в образовательной среде, как у педагогов, так и у учащихся, особенно выражены тенденции ухудшения здоровья, психического и социального неблагополучия. Социальная природа человека предполагает, что он стремится к включению в социум для развития, самовыражения и обеспечения защиты своих жизненных ценностей, и это предполагает направленность социального воспитания и обучения на сохранение здоровья, формирование у школьников системы ценностей культуры здоровья, особенностей ведения здорового образа жизни в целях активной и продолжительной жизнедеятельности.